

Rasku

22.9.2009

Ammatillisen koulutuksen laaja-alainen eurooppalainen arviointi (VET-LSA)

VET-LSA-hankkeen tausta ja tavoitteet

Suomi on osallistunut vuosina 2008 - 2009 ammatillisen koulutuksen laaja-alaisen arvioinnin kehittämishankkeen (Large Scale Assessment for Vocational Education and Training = VET-LSA) suunnittelu- ja esiselvitysvaiheeseen. Hanke käynnistyi Saksassa kansallisena hankkeena vuonna 2004 ja laajentui Saksan aloitteesta vuonna 2007 niin, että mukana on ollut kahdeksan Euroopan maata: Saksa, Itävalta, Sveitsi, Suomi, Ruotsi, Tanska, Norja, Slovenia. Lisäksi Euroopan komissio, Cedefop ja osittain myös OECD ovat osallistuneet hankkeeseen neuvonantajina ja havainnoijina. Hankkeen toimintaa on tähän saakka ohjannut mukana olevien maiden, komission ja Cedefopin edustajista koostuva ohjausryhmä. Hankkeen käytännön toteutuksesta on vastannut Göttingenin yliopiston tutkimusyksikkö SOFI (Soziologisches Forschungsinstitut).

Hankkeessa on tarkoitus vertailla kansainvälisesti nuorten aikuisten eurooppalaisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa hankkimaa osaamista. Tavoitteena on selvittää, missä määrin Euroopan eri maiden ammatillinen peruskoulutus antaa nuorille aikuisille valmiuksia työelämään. Hankkeen keskeisenä koulutuspoliittisena tavoitteena on tuottaa tietoa ammatillisen peruskoulutuksen tuottamasta osaamisesta ammatillisen koulutuksen ohjauksen ja kehittämisen tueksi. Hankkeen avulla on tarkoitus selvittää eri maiden toisistaan poikkeavien koulutusjärjestelmien ja koulutusmuotojen vahvuudet ja heikkoudet ja tarjota näin mahdollisuuksia toisilta oppimiseen. Hankkeen tavoitteena on lisäksi mm. kehittää eurooppalaisten ammatillisten koulutusohjelmien tuloksellisuutta koskevaa avoimuutta, parantaa Euroopan ammatillisen koulutuksen tutkintojen ja koulutusohjelmien tuottaman osaamisen läpinäkyvyyttä, edistää tutkintojen tunnustamista ja liikkuvuutta sekä sujuvoittaa koulutusasteelta ja -alalta toiselle siirtymistä.

Hankkeen suunniteltu toteuttamistapa ja aikataulu

Hankkeessa on tarkoitus vertailla seuraavaa neljää ammattialaa: autoala, sähköala, kaupan ja hallinnon ala sekä sosiaali- ja terveysala. Arviointi painottuu ammattialakohtaisen osaamisen arviointiin, mutta tarkoitus on arvioida myös kaikille ammattialoille yhteistä työelämäosaamista ja perustaitoja sekä kerätä oppilaitos- ja yksilökohtaista taustatietoa taustakyselylomakkeella. Kohderyhmänä ovat ammatillisen peruskoulutuksen (ISCED 3) päättövaiheessa olevat nuoret aikuiset. Kukin maa voi oman päätöksensä mukaan toteuttaa joko yhden tiedonkeruun koulutuksen päättövaiheessa tai osallistua seurantaan, jolloin tietoa kerätään sekä koulutuksen loppuvaiheessa että 3 – 4 vuoden kuluttua valmistumisesta. Perusotos on yksi tiedonkeruu neljältä alalta. Perusotosta voi rajoittaa maakohdaisista syistä. Arviointimenetelmänä on tarkoitus käyttää autenttisia työtehtäviä tietokonesimuloiduissa työympäristöissä sekä perinteistä kynä-paperi-menetelmää. Hankkeen jatkoa varten suunniteltu organisaatio muistuttaa Pisan kansainvälistä ja kansallista projektiorganisaatiota.

Ohjausryhmä on valmistellut ja linjannut hankkeen toteuttamisperiaatteita kokouksissaan. Hankkeen esiselvitys (Feasibility Study) valmistui keväällä 2009. Esiselvityksen tavoitteena oli selvittää, onko sen kahdeksalla eurooppalaisella osallistujamaalla yhteistä

Rasku

22.9.2009

vertailupohjaa hankkeeseen valituilla ammattialoilla. VET-LSA-hankkeen käytännön toteutuksesta vastaava kansainvälinen tutkimuskeskus on tarkoitus kilpailuttaa niin, että se voi aloittaa toimintansa keväällä 2010. Varsinainen VET-LSA-arviointi on suunniteltu toteutettavaksi vuosina 2010 - 2013 siten, että tutkimusvälineiden kehittäminen ja kommentointi ajoittuisi vuoteen 2010 ja esitestaus ja raportointi sekä tutkimusvälineiden edelleen kehittäminen vuoteen 2011. Varsinainen tiedonkeruu ja tutkimus toteutettaisiin vuonna 2012, ja tutkimustiedon käsittely ja raportointi tehtäisiin vuonna 2013.

Hankkeen arvioidut kustannukset ja keskeiset sopimusehdot

Hankkeen kokonaiskustannukset Suomen osalta koostuvat kansainvälisistä kustannuksista ja kansallisista kustannuksista. Kansainväliset kustannukset muodostuvat mm. kansainvälisen tutkimuskeskuksen, ohjausryhmän ja tieteellisten asiantuntijoiden kustannuksista. Kansalliset kustannukset puolestaan muodostuvat mm. kansallisen tutkimuskeskuksen, kansallisen testauksen ja kansallisten raporttien kustannuksista sekä matkakustannuksista ja VET-LSA-tapahtumien kustannuksista. Suomen osuus kansainvälisistä kustannuksista on noin 0,85 milj. € (12 %), jos mukana ovat kaikki maat ja kaikki alat. Jos mukana on vain neljä maata ja kaksi alaa, Suomen osuus kansainvälisistä kustannuksista on noin 1,22 milj. € (20 %). Suomen kansalliset kustannukset ovat arviolta noin 1,38 - 2,45 milj. €. Hankkeen kokonaiskustannukset Suomen osalta olisivat siis noin 2,60 - 3,30 milj. €.

Kansainvälisten kustannusten rahoitus kootaan Central Study Fundiin (CSF), jota hallinnoi Saksaan sijoitettu VET-LSA:n sihteeristö. Saksa maksaa sihteeristön kulut. Kukin jäsenmaa maksaa ohjausryhmän määrittämän vuotuisen osuutensa vuosittain CSF:ään. Jos joku maa jää pois VET-LSA-hankkeesta kesken hankkeen sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen, ko. vuoden vuotuista osuutta ei palauteta tai siitä palautetaan puolet, jos maa jää pois vuoden alkupuoliskolla. Hankkeesta voi jäädä pois kesken hankkeen vain, jos tieteellisesti voidaan osoittaa, että VET-LSA:n tavoitteet eivät toteudu ko. maan osalta. Ratkaisun tekee hankkeen ohjausryhmä hyödyntäen tieteellisten asiantuntijoiden asiantuntemusta. Sopimusluonnosten perusteella jää epäselväksi, miten kustannukset jakautuvat jäljelle jäävien maiden kesken, jos yksi tai useampi maa jää pois ja hanketta päätetään jatkaa. Sopimusmuutokset vaativat kaikkien osapuolten hyväksyntää. Sopimuksissa noudatetaan Saksan lainsäädäntöä.

Suomen kansallisen konsultaation tulokset

Päätös osallistumisesta hankkeen jatkoon tulee tehdä syyskuussa 2009. Saksan opetusministeri Annette Schavan lähetti 27.7.2009 kirjeen hankkeessa mukana olleiden maiden opetusministereille ja pyysi heitä vahvistamaan kirjallisesti osallistumisen hankkeen jatkoon.

Päätöksenteon tueksi opetusministeriö ja Opetushallitus järjestivät 14.9.2009 seminaarin VET-LSA-hankkeesta. Tilaisuuden tarkoituksena oli esitellä keskeisille sidosryhmille ja yhteistyötahoille VET-LSA-hanke ja hankkeen esiselvityksen tulokset sekä keskustella mahdollisuudesta osallistua kansainväliseen oppimistulosten arviointiin. Seminaariin

Rasku

22.9.2009

osallistui noin 80 henkilöä, jotka edustivat laajasti ammatillisen koulutuksen ja arvioinnin asiantuntemusta.

Esiselvityksen ulkoisten arvioijien mukaan ammatillisen koulutuksen laaja-alaista arviointia koskeville jatkotoimille on olemassa edellytykset ainakin nykyisissä kahdeksassa edelläkävijämaassa: ne ovat päässeet jo pitkälle, ja viimeisen vaiheen toteuttaminen on tarpeen jo tehdyn työn loppuun saattamiseksi. Esiselvitys vahvistaa, että näissä kahdeksassa maassa on riittävät edellytykset jatkaa urauurtavaa arviointitehtävien suunnittelu-työtä valituilla neljällä ammattialalla ja toteuttaa niiden edustava arviointitutkimus. Ulkoiset arvioijat kuitenkin korostavat, että käsitteistöä on syytä selventää ja että ammatillisen koulutuksen laaja-alaisen arvioinnin tulisi perustua nimenomaan yhteisymmärryksessä määriteltäviin arviointitehtäviin.

Keskusteluseminaarin osanottajat pitivät VET-LSA-hanketta kiinnostavana ja mahdollisena toteuttaa, mutta katsoivat, että hankkeeseen liittyy monia ongelmakohtia ja avoimia kysymyksiä, jotka tulisi ratkaista ennen kuin koko hankkeeseen voi sitoutua. Hankkeen suurimpina hyötyinä Suomen näkökulmasta pidettiin osaamisen läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden sekä liikkuvuuden lisääntymistä. Lisäksi katsottiin, että hanke voisi pitkällä aikavälillä tukea ammatillisen koulutuksen kansallista kehittämistä. Ongelmallisena pidettiin erityisesti arviointimenetelmien kehittymättömyyttä ja vanhakantaisuutta (kynäpaperi-menetelmä) suhteessa Suomessa käytettyihin ammattiosaamisen arviointimenetelmiin (aidot työtilanteet). Myös suunnitelluilla arviointimenetelmillä tuotetun arviointitiedon luotettavuus kyseenalaistettiin.

Seminaarin osanottajat katsoivat, että hanke on liian Saksa-lähtöinen, eikä sovi sellaisenaan Suomeen. Hanketta pidettiin lisäksi kalliina ja sen kustannus-hyöty-suhdetta Suomen näkökulmasta heikkona ja lisäarvoa vähäisenä. Seminaarin osanottajat pitivät tärkeänä kansallista vapautta toteuttaa arviointia. Mahdollinen kansainvälinen vertailu pitäisi toteuttaa ensivaiheessa niin, että lähtökohtana olisivat kansalliset arviointijärjestelmät, joita vertailtaisiin keskenään. Seminaarissa esitettiin, että VET-LSA-hankkeeseen tarvitaan välivaihe, jossa kehitetään arviointimenetelmiä ja -tehtävien ja vasta sen jälkeen ratkaistaan, jatketaanko hanketta vai ei.

Päätösesitys

Kansallisen konsultaation perusteella ja hankkeen suurten kustannusten vuoksi ammatillisen koulutuksen yksikkö esittää, että Suomi ei lähde mukaan VET-LSA-hankkeeseen tämänhetkisin ehdoin. Mikäli on mahdollista osallistua ensin vain hankkeen tutkimusvälineiden (arviointimenetelmät ja -tehtävät) kehittämisvaiheeseen ja vasta sen jälkeen päättää jatkosta, Suomi on kiinnostunut osallistumaan hankkeeseen.

LIITE

Luonnos vastauskirjeeksi Saksaan